

Asia: VN/24437/2024

Lausuntopyyntö metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmän muistiosta

1. Yleinen palaute työryhmän muistiosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

PKMO:n hallituksen päätöksellä 1.4.2025:

PKMO puoltaa tavoitetta parantaa metsätalouden tukien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta uusilla tavoilla, kuten tulosperusteisilla tuilla ja ympäristöllisillä tarjouskilpailuilla sekä kokeilemalla tuen toteutuskeinojen jättämistä hakijan ehdotettavaksi. PKMO puoltaa rajallisen määrän uusia tukimuotoja pilotoimista ennen lopullista käyttöönottoa sekä pilottien teon vaiheistamista, jotta kokemuksista opitaan nopeasti ja riskejä voidaan minimoida.

Tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen perusteita on selitetty, mutta asiat ovat jonkin verran abstrakteja ja niiden riittävää ymmärrystä voi olla vaikea saavuttaa laajasti metsänomistajien keskuudessa. Tämä on luultavasti hyvin riippuvainen kunkin pilottityypin yksityiskohdista. Metsänomistajan on syytä olla perillä asioista, oli tuen hakijana ja toteuttajana hän itse tai hänen käyttämänsä asiantuntija.

Tuen ehtojen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen pitää kiinnittää erityistä huomiota, jotta ei jouduta tulkinvaraisuuksiin. Jos sovitaan toimenpiteestä, sen sisällön on avauduttava samalla tavoin niin metsänomistajalle kuin asiantuntijalle, urakoitsijalle ja viranomaiselle. Sama koskee toimenpiteen vaikutusten toteamista ja mittausta. Kriteerien toteutuminen on oltava todettavissa eri toimijoiden arvioimana.

Joissakin tuissa ongelmana voi olla ajallinen viive toimenpiteen teosta sen vaikutusten toteamiseen. Sitä voi metsänomistajan kannalta helpottaa maksamalla osa tuesta toimenpiteen teon jälkeen ja loput kun vaikutukset ovat todettavissa.

Epäselvyyttä tuovat tukien suhde sertifikaattien vaatimuksiin ja metsänhoitosuosittelujen ohjeisiin. Voidaanko tukea maksaa toimista, jotka ovat jo sertifikaattien vaatimuksissa vai vaaditaanko selvästi parempaa tasoa? Oletettavasti tason pitää olla parempi. Esitettyjen uusien tukimuotojen suhde Metso-, Helmi- ym. järjestelyihin, luontoarvokauppaan sekä puunostajien tarjoamiin lisämaksuihin on oltava selkeä.

PKMO suosittaa tuen ja sen sitoumusten sopimista määräaikaisina. Määräajan pituus vaikuttaa tuen suuruuteen ja rahoitustarpeeseen.

PKMO pitää myönnettyjen tukien hintatason julkaisemista tarpeellisena, jotta tuen hakijat voivat arvioida omien tukitarjouksiensa hintaa ja menestymismahdollisuuksia.

Tukien maksussa on syytä huomioida inflaatio, jos vaikutuksien toteaminen tehdään vuosien kuluttua hausta ja ensitoimenpiteistä.

Haettu tuki ja voimassaoleva tukisitoumus on oltava rasitteena nähtävissä kiinteistörekisteritiedoissa ja niiden karttatiedoissa sekä metsaan.fi:ssä kiinteistön kohdalla.

Kukin tukimuoto vaatii omanlaisensa kohdentamisen parhaan vaikuttavuuden kohteisiin. Kohdennusperusteiden pitää olla tiedossa hakuvaiheessa. Tuettavan kohteen alkutilanteelle on määriteltävä kriteerit, samoin kuin lopputilanteelle, jotta tavoiteltava parannus on tiedossa jo hakuvaiheessa.

Tuen haku ja tarkastustoiminta saattavat tuottaa sen verran ammattilaisten ajankäyttöä toimistossa ja maastossa ja sitä kautta kustannuksia, että on tärkeää jo tässä vaiheessa arvioida euromääräisesti realistisia hyötyjä suhteessa kustannuksiin. Tietojärjestelmien ja toimintaprosessien kehitystyö ja ylläpito kuuluvat tähän arviointiin.

Kommentit työryhmän ehdotuksiin muistion luvussa 12:

- PKMO puoltaa esitettyjen neljän tuen pilotointia. Myös kiertoaikojen pidennys olisi ollut mahdollinen pilotti. PKMO puoltaa pilottien tarkempaa määrittelyä siten, että ne tukevat valmisteilla olevan ennallistamisasetuksen kohteita.

- PKMO pitää tärkeänä sitä, että tarvittavat muutokset Metsäkeskuksen tietojärjestelmiin ja toimintaprosesseihin, resurssitarpeineen ja aikatauluineen, arvioidaan tämänhetkisten tietojen avulla huolellisesti. PKMO puoltaa esitettyä pilottien aloittamisen porrastusta, jotta aikataulu- ja resurssiriskit hallitaan paremmin.

- Riskejä on muistiossa mainittu ja oma riskienhallinnan dokumentti olisi paikallaan jo ennen lainsäädäntötyötä. Nähtävissä ovat 1) poliittiset riskit (prioriteettien muuttuminen) ja rahoitusriskit (valtion budjetti huomioon ottaen mm. turvallisuuden ja Soten rahoitus), 2) resurssiriskit (tarvittava työmäärä ja henkilöresurssit), 3) sääntelyriskit (kansalliset tai EU-tasoiset), 4) hyötyjen saavuttamisen riskit (vaikuttavuuden toteaminen, mittausepäätarkkuus, metsänomistajien motivaatio), 5) tukimenetelmän, kriteerien ja sääntöjen liiallinen monimutkaisuus (jotta hakijoiden kiinnostus heräisi).
- PKMO pitää tärkeänä uudentyyppisiin tukimuotoihin tarvittavaa tiedotusta, koulutusta ja neuvontaa sekä metsänomistajille että toimijoille.
- PKMO pitää tärkeänä sitä, että toteutetaan esitetty tutkimushanke, jossa arvioidaan pilotoitujen tukimallien toimivuus ja vaikuttavuus, ennen lopullista käyttöönottoa.
- Mainittujen uusien paikkatietoaineistojen tuottaminen on kannatettavaa, riippumatta aiotuista piloteista.

2. Tulospäätösten tukien ja ympäristöllisen tarjouskilpailun vahvuudet ja heikkoudet verrattuna perinteiseen tukijärjestelmään, jossa korvataan kustannuksia ja tulonmenetyksiä.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

3. Työryhmän esittämien pilottiehdotusten toteuttamiskelpoisuus.

3.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Lähtötilanteessa oleva puuston tila pitäisi olla selvillä, esimerkiksi senhetkinen puustorakenne, lehtipuut ja muu puusto. Samoin on arvioitava mikä on vaadittava lehtipuuosuus tai rakenne toimenpiteiden jälkeen. Lopputilanne on käytävä maastossa mittaamassa.

On määriteltävä se onko tuki maksettavissa vain selvästi sertifiointikriteerien ja metsänhoitosuosituksen ylittävälle tasolle. Samoin se koskeeko tuki kaikkia lehtipuita.

On määriteltävä maapohjan ja kasvupaikan sopivuus lehtipuulle ts. hyväksytäänkö vain metsänhoitosuosituksen mukainen puusto vai voiko lehtipuusto olla monimuotoisuuspuuta, joka ei sovellu esimerkiksi kuiville kasvupaikoille. Lehtipuuosuuden ylläpito saattaa vaatia hoitotoimia alkutoimien jälkeen vuosien kuluessa.

On määriteltävä mikä osapuoli kantaa riskin, jos taimikkoon kohdistuu hirvituho, eivätkä tuen ehdot toteudu.

3.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Tuki pitäisi olla mahdollinen vain sertifikaattien suojavyöhykkeitä leveämmän suojavyöhykkeen osalta ja leveydellä pitäisi olla maksimiarvo. Tukia myönnettäessä pitäisi voida valita vain parhaat kohteet.

Tuen voimassaoloaika voisi olla jopa 20 vuotta, jotta sen vaikutukset tulevat esiin. Sen aikana on oltava selkeät hoitotavoitteet ja hakkuurajoitukset.

Metsänomistajan tulonmenetykset ovat oleellinen tekijä, joten tuen pitäisi olla riittävän suuri.

Tuen haku ja sitä koskeva päätös pitäisi saada kohtuullisessa ajassa, jotta tilanne voidaan ottaa huomioon ennen vieressä olevan metsän harvennus- tai päätehakkuuta. Haku on siis tehtävä hyvissä ajoin eikä vasta metsänkäyttöilmoitusta tai puukauppaa tehdessä.

3.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

Oleellinen asia on määritellä minkä tyyppiset suot kuuluvat tämän tuen piiriin. Toiseksi, on arvioitava millaisilla keinoilla ennallistaminen olisi saavutettavissa niin, että tulos voidaan todeta vaikkapa 8 – 10 vuoden kuluttua tarkastuksessa.

Tuesta osa maksettaisiin toimenpiteen jälkeen ja osa vaikutusten toteamisen jälkeen vasta vuosien päästä. Vaikutusten toteamisen pitäisi olla kiistatonta. Mahdolliset hoito- ja kunnossapitotoimet pitää olla ennakoitavissa.

Tuen voisi suunnata EU:n ennallistamisasetuksen Suomen toteutuksen suuntaisesti. Tuen määrittely ja vaikutusten toteaminen vaativat suurta asiantuntemusta.

Tuen pilotointi on kannatettavaa, mutta hyötyjen ja vaikutusten osoittaminen kiistattomasti saattaa olla vaikeaa. Suon tyyppi olisi rajattava vaikuttavuuden kannalta varmimpiin tapauksiin. Tuen suhde soihin liittyviin ohjelmiin pitää olla selkeä.

3.4 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

Tukimekanismin luonti vaatii asianomaisten lehtoluontotyyppien paikantamista, tarkempaa määrittelyä ja sijoittamista paikkatietoaineistoihin, myös metsaan.fi -tietoihin metsänomistajalle, mikä olisi erinomaista. Asiantuntijatyön tarve on suuri.

Tuen voisi suunnata EU:n ennallistamisasetuksen Suomen toteutuksen suuntaisesti. Tuen kohdevalinnat pitäisi tehdä vaikuttavuuden ja ekologisen laadun perusteella. Hoitotyön määrittely ja hakkuurajoitukset ovat oleellisia. Tuen suhde Metso-, Helmi- ym. järjestelyihin pitää olla selkeä.

4. Millaisia vaikutuksia työryhmän esittämällä tuella olisi?

4.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Yleisesti:

Vaikutus metsänomistajien toimintaan on hyvin riippuvainen kunkin tuen ehdoista. Todellisten vaikutusten toteaminen vaatii aiotun tutkimushankkeen.

4.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

-

4.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

-

4.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)

-

5. Kehittämisehdotukset työryhmän pilottiehdotuksiin.

5.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Yleisesti:

Esimerkiksi tarkemmat tukiehdot, kohteiden valinnassa käytettävien kriteerin pisteytys ja tuloksen saavuttamisessa käytettävä pisteytys.

Kehittämistyötä tarvitaan paljon. Kohteita on helppo tunnistaa muistion tekstistä: tuen ehtojen ja kriteerien määrittely, tukikohteiden tunnistaminen ja arviointi, hyötyjen ja vaikuttavuuden tarkentaminen, tuen haun ja hallinnoinnin toimintaprosessien ja tietojärjestelmien kehittäminen, kohteiden inventointiohjeistuksen tarkistus, paikkatieto- ja kartta-aineistojen luonti, lainsäädäntötyö, ...

On toivottavaa, että tulosperusteisten tukien kehityspanos on mahdollisimman paljon yhteinen muiden vireilläolevien metsä- ja ympäristöhankkeiden kanssa.

5.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

-

5.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

-

5.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)

-

Vihervuori Matti
Pääkaupunkiseudun Metsänomistajat PKMO ry

